

Time: 2:30 hrs.

Marks: 75

- Note:** 1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.
3. Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1. Answer Any Two of the following. (15 Marks)

- a) Explain the role of agriculture in the developing economies.
- b) Critically examine the Lewis Model.
- c) Explain the Mellor's theory of agricultural development.

Q.2. Answer Any Two of the following. (15 Marks)

- a) Give the definition of green revolution and discuss its impact.
- b) Discuss the several schemes started by Government of India to promote sustainable development in agricultural sector.
- c) Write a note on Food Security in India.

Q.3. Answer Any Two of the following. (15 Marks)

- a) Explain the concept of technical efficiency with the help of diagram.
- b) What are the important functions of agricultural marketing?
- c) Discuss the effects of government intervention on efficiency.

Q.4. Answer Any Two of the following. (15 Marks)

- a) Explain trends in the production of food-grains since 1950.
- b) Elaborate the National Food Security Act (NFSA).
- c) Explain trends of agriculture Import and Export in India.

Q.5. Write short note on any three. (15 Marks)

- a) Role of Agriculture in a developed economy.
- b) Components of Green Revolution.
- c) Forms of Marketing.
- d) National Agriculture Policy, 2000.

*****

(मराठी रुपांतर)

वेळ: २: ३० तास

गुण: ७५

सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

३. आवश्यक तेथे व्यवस्थित आकृती काढा.

प्र.१. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१५ गुण)

अ) विकसनशील अर्थव्यवस्थांमध्ये कृषी क्षेत्राची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) लेविस प्रतिमानाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

क) मेलोरचा कृषी विकासाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.२. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१५ गुण)

अ) हरितक्रांतीची व्याख्या द्या आणि तिच्या परिणामाची चर्चा करा.

ब) कृषी क्षेत्रातील शाश्वत विकासाला चालना देण्यासाठी भारत सरकारने सुरू केलेल्या विविध योजनांची चर्चा करा.

क) भारतातील अन्न सुरक्षेवर टीप लिहा.

प्र.३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१५ गुण)

अ) आकृतीच्या मदतीने तांत्रिक कार्यक्षमता संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) कृषी विपणनाची महत्त्वाची कार्ये कोणती आहेत?

क) सरकारी हस्तक्षेपामुळे कार्यक्षमतेवर होणाऱ्या परिणामांची चर्चा करा.

प्र.४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१५ गुण)

अ) अन्नधान्य उत्पादनातील 1950 पासूनचा कल/प्रवृत्ती स्पष्ट करा.

ब) राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा कायदा (NFSA) विस्तृत करा.

क) भारतातील कृषी आयात आणि निर्यातीचा कल/प्रवृत्ती स्पष्ट करा.

प्र.५. खालीलपैकी कोणत्याही तीन बाबींवर थोडक्यात टिप लिहा.

(१५ गुण)

अ) विकसित अर्थव्यवस्थेत कृषी क्षेत्राची भूमिका.

ब) हरित क्रांतीचे घटक.

क) विपणनाचे प्रकार.

ड) राष्ट्रीय कृषी धोरण, 2000.

*****